

Svar på skriftligt spörsmål SSS 560/2017 rd

Svar på skriftligt spörsmål om ungas påverkningsmöjligheter

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 560/2017 rd undertecknat av riksdagsledamot Krista Mikkonen/gr:

Hur kan ungas möjligheter att bli hörda och påverka tryggas i det landomfattande beslutsfattandet, vilka praktiska åtgärder vidtas för att 24 § i ungdomslagen ska verkställas riksomfattande och ämnar regeringen vidta åtgärder för att sänka de politiska åldersgränserna?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

De ungas relation till deltagande och påverkan har utretts vid flera tillfällen. Omfattande har frågan diskuterats senast i Ungdomsbarometern 2013. Ungdomsbarometern är en regelbunden undersökning som mäter värderingar och attityder hos finländska unga personer i åldern 15–29 år. Enligt den här barometern anser unga personer att röstande i val och aktiv verksamhet i ungdomsfullmäktige och organisationer hör till de mest effektiva påverkningsätten.

I de ungas vanligaste påverkningsformer ingår att ge respons för tjänster, underteckna initiativ och påverka genom köpbeslut. Antidemokratiska mekanismer, lagliga eller olagliga, väcker däremot inte särskilt stort intresse. Uttrycken för de ungas påverkan vittnar om den individuella karaktär som påverkan har.

Bestämmelser om de ungas möjligheter att delta och påverka i ungdomsfullmäktigen eller motsvarande påverkansgrupper ingår i 26 § i kommunlagen (410/2015). När ungdomslagen reformerades från och med början av 2017, infördes i 24 § en bestämmelse om ungas deltagande, påverkan och hörande av unga.

Den största förändringen jämfört med den tidigare lagen är att statliga myndigheter utöver kommunerna ska erbjuda och ordna möjlighet för unga att delta och påverka behandlingen av frågor inom ungdomsarbetet och ungdomspolitiken.

Den ovan nämnda föreskriften verkställs bl.a. genom det nationella programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik som ingår i ungdomslagen. Ett av syftena i programmet som antogs i oktober 2017 är att öka de ungas möjligheter att delta och påverka. De ungas kännedom om sina rättigheter att delta och påverkningsmöjligheter och kanaler utökas och verksamheten i anslutning till en jämlik medverkan för unga förstärks. Frågan beaktas som en del av målstyrningen för de riksomfattande kompetenscentren på ungdomsområdet. I kompetenscentren produceras och samlas in information om de ungas deltagande och påverkan:

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 560/2017 rd

om innehåll, utmaningar, rutiner och nya former. Dessutom erbjuds utbildning och stöd för myndigheterna i anslutning till de ungas deltagande och påverkan och det sammanställs och sprids ut exempel på goda rutiner och metoder som har konstaterats fungera.

Mycket har alltså gjorts, men det återstår fortfarande mycket arbete. Regeringen är särskilt bekymrad för möjligheterna att delta och påverka bland unga som står utanför arbetslivet, utbildning och praktikplatser, det vill säga så kallade NEET-unga. Enligt en utredning som Nätverket för ungdomsforskning nyligen publicerade deltar och påverkar NEET-unga sällan i politiken, särskilt pojkar verkar känna sig främmande för politiken. Majoriteten säger sig emellertid stöda demokratin, men avsikterna att rösta och förtroende i beslutsfattarna är ringa.

En sänkning av åldersgränserna för rösträtt och rätt till inflytande som t.ex. åldersgränsen för att rösta i val och lägga fram medborgarinitiativ har ingående behandlats bl.a. i rapporten om rösträtt som en arbetsgrupp vid justitieministeriet har lämnat (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 49/2010), den parlamentariska arbetsgruppens betänkande om tidpunkterna för val och medborgarnas rättigheter att delta (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 31/2014) och i justitieministeriets utredning om hur metoden med medborgarinitiativ fungerar (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 45/2017).

När frågan analyseras är det viktigt att beakta att en ändring av ovan nämnda rättigheter skulle förutsätta en ändring av grundlagen: i 14 § i grundlagen föreskrivs att åldersgränsen för valrätt i allmänna val och folkomröstningar är 18 år och i enlighet med 53 § 3 mom. har röstberättigade medborgare rätt att lägga fram initiativ.

En sänkning av åldersgränserna i anslutning till rösträtt och rätt till inflytande är framför allt ett politiskt beslut. Behandlingen av frågan ingår inte i statsminister Juha Sipiläs regeringsprogram och inte heller i statsrådets demokratipolitiska handlingsprogram (2017–2019), i vilket främjande av deltagande och påverkan i samhället behandlas omfattande.

Regeringen följer med den internationella utvecklingen som gäller frågan och de erfarenheter som man har gjort i länder där åldersgränsen för rösträtt har sänkts.

Helsingfors 19.12.2017

Europa-, kultur- och idrottsminister Sampo Terho